

SOCIJALNI STATUS I POLITIČKA ODLUKA – IZBORI 1992.

Ivan Rimac

Institut za primijenjena društvena istraživanja
Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb

UDK 303.425.6: 342.825/.826
Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 10. 12. 1992.

Analizom podataka prikupljenih u istraživanjima javnog mnijenja pred izbore 1992. utvrđena je socijalna profiliranost stranaka koje su sudjelovale na izborima. Četiri analizirane skupine ispitanika (opredijeljeni za stranke "ljevice", stranke "desnice", stranke "centra" i neodlučni) mogu se razlikovati u prostoru socijalnih varijabli. Glasače stranaka "desnice" karakterizira slabije obrazovanje, religioznost i među njima je veći broj Hrvata, a manji broj Srba. Stranke "centra" biraju obrazovaniji, mlađi glasači, naročito studenti. Stranke "ljevice" karakterizira veća podrška Srba i manja podrška Hrvata od uobičajene. Neodlučni glasači predstavljaju heterogenu skupinu koja se po većini karakteristika locira između "desnice" i "centra", a po nekim karakteristikama i između "centra" i "ljevice" (nacionalna struktura). Profiliranost u socijalnom prostoru rasla je tijekom predizborne kampanje, što ukazuje da je kampanja imala efekta. Dobiveni rezultati ukazuju na velik utjecaj socijalizacijskih faktora, pogotovo u periodu školovanja.

UVOD

Odnos socijalnog statusa i političkih opredjeljenja jedan je od najviše istraživanih fenomena u socijalnim znanostima. Svaka od socijalnih znanosti pristupa ovom problemu s drukčijih polazišta, ispitujući ovaj odnos na osnovi drukčijih premisa i s ciljem da spozna drukčije odnose.

Psihologija usmjerava interes na socijalna obilježja koja djeluju na usvajanje društvenih normi, sumirajući ih pojmom socijalizacije. Pri tome se socijalna okolina, unutar koje se odvija socijalizacija, tumači kao referentni okvir socijalnog učenja u kojem pojedinac nastoji usvojiti (ili je to prisiljen učiniti) socijalne norme, običaje, jezik i drugo kulturno naslijeđe svoje socijalne grupe.

U sociologiji je veza socijalnog statusa i političkih stavova najdirektnije uspostavljena u modelima socijalnog statusa. Gotovo da ne postoji model socijalnog statusa koji u manjoj ili većoj mjeri ne uzima položaj pojedinca u političkom polju kao indikator općeg socijalnog statusa (Saksida, 1986, Hošek, 1988).

I političke znanosti pokušavaju otkriti determiniranost prihvaćanja političkih programa aktualnim socijalnim statusom pojedinca te vanjske utjecaje koji dovode do fluktuacija u prihvaćanju određenih političkih programa kod pojedinaca iz različitih socijalnih slojeva ili grupa (Grdešić, 1991).

Istraživanje socijalnog statusa birača, tj. strukture biračkog tijela stranaka u našem političkom sustavu, potpuno je nova zadaća koja je determinirana s nekoliko odrednica: povijesnim utjecajima koji su se događali u procesu socijalizacije današnjih glasača, nacionalnim i vjerskim razlikama, regionalnim razlikama te profiliranošću političkih stranaka koje djeluju u hrvatskom političkom prostoru, tj. ponudom političkih programa.

Dosadašnji pokušaji (Buzov i sur., 1990a, 1990b) istraživanja ovog fenomena u vrijeme prije raspisivanja izbora 1990. ukazuju na relativno malenu uvjetovanost političkih stavova omladine aktualnim socijalnim statusom, što autore navodi na zaključak da politički stavovi pripadaju više psihologijsko-konativnom prostoru nego socijalnom prostoru. Navedeno je istraživanje provedeno na relativno uskom segmentu omladine, pa je moguće da je odabir ispitanika iz sličnih socijalnih slojeva, i pogotovo slične provenijencije i rezidencijalnog statusa, utjecao na smanjenje udjela socijalnih varijabli u prostoru političkog odlučivanja.

PROBLEM

U ovom radu željelo se utvrditi osnovne socijalne karakteristike glasača skupina stranaka koje su u prethodnoj analizi svrstane u tri skupine: stranke "desnice" (HDS, HDZ, HSP i HDP), stranke "centra" (HSLŠ i HNS) i stranke "ljevice" (SDP, SSH, SDU i SNS) (Milas, 1992) te skupine neodlučnih glasača.

Kako je položaj pojedinca u socijalnom polju definiran i političkim statusom kao jednom od stratifikacijskih dimenzija, cilj ovog rada je bio uspostaviti relacije nekih socijalnih karakteristika pojedinca i političkog statusa definiranog odlukom o glasanju za pojedinu političku stranku.

OPERACIONALIZACIJA

Kao mjera stranačke pripadnosti poslužila je, u anketnim istraživanjima javnog mnijenja za izbore 2. kolovoza 1992, iskazana namjera glasanja za neku od stranaka s liste stranaka koje su prijavile "državne liste" za izbor zastupnika u Sabor. Kao neodlučni su tretirani svi ispitanici koji se nisu izjasnili za koju stranku će glasati na predstojećim izborima, bez obzira iz kojeg razloga to nisu učinili.

Ispitanici koji su izabrali neku od stranaka koje se ne mogu u potpunosti razvrstati u navedene tri skupine stranaka (HSS, DA-IDS-RA, HKDS, SDH) izostavljeni su iz ove analize.

Socijalne karakteristike ispitanika mjerene su slijedećim varijablama: spol (iskazivan kao proporcija žena u ukupnom broju ispitanika), dob ispitanika (gdje su ispitanici razvrstani u 5 dobrih kategorija), obrazovanje ispitanika (u četiri kategorije bez škole, osnovna škola, srednja škola, viša ili visoka škola), proporcija zaposlenih, proporcija poljoprivrednika, proporcija obrtnika, proporcija studenata, proporcija domaćica, proporcija umirovljenika, proporcija nezaposlenih, proporcija vjernika (ispitanici koji se izjašnjavaju kao umjereno ili izrazito religiozni), proporcija ispitanika hrvatske nacionalnosti, proporcija Srba, proporcija ispitanika koji nisu članovi političkih stranaka, prognanički status (u tri kategorije: aktualni prognanik = 1, bivši prognanik = 2 i neprognanik = 3) i status u HV (aktivni pripadnik HV postrojbi = 1, demobilizirani pripadnik HV postrojbi = 2 i ispitanik koji nije bio član postrojbi HV = 3).

UZORAK I MJERENJE

Prikupljanje podataka izvršeno je u tri navrata u tijeku predizborne kampanje za izbore koji su održani 2. kolovoza 1992. Prvo je istraživanje provedeno tjedan dana nakon početka predizborne kampanje, drugo nakon dva, a treće nakon tri tjedna kampanje. Sva su tri istraživanja provedena na troetapno teritorijalno stratificiranom uzorku punoljetnog stanovništva neokupiranih područja Hrvatske. Izbor jedinica uzorka, 33 općine i 117 mjesnih zajednica, vršen je tako da je vjerojatnost izbora jedinice uzorka adekvatna proporciji udjela broja stanovnika te jedinice u ukupnom broju stanovnika nadređene teritorijalne jedinice uzorkovanja. Unutar mjesnih zajednica vršen je slučajni izbor domaćinstava, a unutar domaćinstva ispitanici su odabirani metodom Trodahl i Cartera. Sva su tri istraživanja provedena na istim lokacijama i s jednakom zastupljenošću teritorijalnih jedinica u ukupnom uzorku.

U analizu je iz prvog istraživanja uvršteno 2107 ispitanika, iz drugog 2227, a iz trećeg 2157 ispitanika.

OBRADA REZULTATA

Svako je istraživanje obrađeno posebno.

Razlike prema osnovnim socijalnim obilježjima između ispitanika četiriju skupina ("desnica", "centar", "ljeвица", "neodlučni") testirane su jednosmjernom analizom varijance.

Metodom diskriminativne analize testirana je hipoteza o najrazlikovnijoj linearnoj kombinaciji socijalnih varijabli te mogućnost razlikovanja četiriju skupina ispitanika na osnovi varijabli njihovih socijalnih karakteristika.

REZULTATI I DISKUSIJA

Osnovni problem pri istraživanju socijalnih karakteristika biračkog tijela predstavlja zastupljenost glasača pojedinih stranaka u ukupnom biračkom tijelu. Velike razlike u broju ispitanika u pojedinim kategorijama-grupama invalidiraju postupak statističkog testiranja razlika među skupinama, a takav je slučaj uvijek kada se analizira udio glasača pojedinih stranaka u ukupnom biračkom tijelu. Nejednakoj veličini grupa, koja može dovesti do znatnijih odstupanja od distribucija statističkih testova, može se doskočiti formiranjem izvedenih grupa, koje će se međusobno manje razlikovati po veličini i koje će po broju uvrštenih slučajeva biti veće. Time se mogu u znatnoj mjeri umanjiti moguća odstupanja od statističkih distribucija. Drugi je način da se planira istraživanje koje će obuhvatiti podjednak broj ispitanika u svakoj od grupa planiranih u analizi. Ovaj pristup, iako zadovoljava u potpunosti zahtjeve statističkih testova, krije opasnost da se namjernim izborom većih skupina glasača manjih stranaka može znatnije utjecati na postupak mjerenja, a time na validnost mjerenja uopće, kao i na slučajni odabir ispitanika (koji u osnovi postaje kvotni).

Razvrstavanjem ispitanika u veće skupine ispitanika u ovom se radu nastojalo realniji postupak mjerenja što je više moguće približiti zahtjevima statističkih testova, a da se sačuvaju sve kvalitete informacija prikupljenih u istraživanjima javnog mnijenja u predizbornom razdoblju.

Prosjeci promatranih grupa u sva tri istraživanja, na svim testiranim socijalnim varijablama, odstupaju od općeg prosjeka u istom smjeru. Međutim, postoje i znatne varijacije parametara grupa od istraživanja do istraživanja, što je posebno uočljivo u skupini potencijalnih glasača "lijevog" bloka. Uzrok tome treba tražiti u malom broju ispitanika u toj grupi.

Pregled parametara socijalnih varijabli po promatranim grupama pokazuje da su potpuno nediskriminativne ($P.01$ za analizu varijance) u sva tri istraživanja varijable: proporcije obrtnika, proporcije nezaposlenih i varijabla prognaničkog statusa. Njima se kao slabo diskriminativna pridružuje varijabla spola u drugom istraživanju ($F=3.714$, $df_1=3$, $df_2=1995$, $P>.01$).

Varijabla spola pokazuje velike varijacije prosjeka grupa od istraživanja do istraživanja. Uočljivo je ipak da su žene znatno zastupljenije u skupini neodlučnih glasača, i nešto slabije zastupljene u skupini glasača "desnih" stranaka. Stranke "centra" imaju podjednakom zastupljenost spolova, dok je za "lijevi" blok najopravdanije ne donositi zaključke zbog velike fluktuacije rezultata. Veća zastupljenost žena u skupini "neodlučnih" može se tumačiti prvenstveno patrijarhalnim utjecajima, unutar kojih je uočljiva smanjena participacija žena u javnom životu općenito, a posebice u sferi političkog odlučivanja. Ova je pojava svakako u većoj mjeri izražena na selu.

Manja zastupljenost žena u kategoriji "desnih" glasača nego u kategoriji glasača "centra" mogla bi biti posljedica manje sklonosti ekstremnim stavovima kod žena.

Tablica 1

Prosjeci grupa na socijalnim varijablama u tri istraživanja

	Prvo istraživanje				Drugo istraživanje				Treće istraživanje			
	neod- lučni	"des- ni"	"cen- tar"	"lije- vi"	neod- lučni	"des- ni"	"cen- tar"	"lije- vi"	neod- lučni	"des- ni"	"cen- tar"	"lije- vi"
broj ispitanika	778	727	448	52	377	980	556	86	389	949	554	80
spol	.54	.45	.50	.50	.55	.47	.48	.59	.60	.45	.53	.49
dob	2.98	3.01	2.39	2.71	2.76	3.06	3.69	3.05	3.16	2.97	2.32	3.25
obrazovanje	2.81	2.67	3.19	3.31	2.65	2.71	3.22	3.03	2.57	2.69	3.15	3.20
zaposleni	.43	.43	.59	.46	.34	.45	.62	.45	.37	.46	.56	.49
poljopriv- rednici	.05	.08	.03	.02	.04	.06	.01	.01	.04	.06	.01	.00
obrnici	.02	.03	.04	.06	.01	.02	.04	.01	.02	.03	.03	.04
studenti	.04	.02	.08	.04	.02	.02	.07	.09	.02	.02	.08	.05
domaćice	.10	.12	.05	.02	.16	.11	.04	.10	.17	.13	.06	.04
umirovljenici	.25	.23	.09	.27	.32	.22	.11	.26	.27	.21	.11	.30
nezaposleni	.10	.09	.08	.12	.10	.10	.09	.06	.08	.08	.12	.06
religiozni	.78	.93	.74	.31	.79	.93	.73	.41	.84	.91	.79	.34
Hrvati	.88	.97	.92	.75	.89	.97	.94	.67	.89	.95	.93	.75
Srbi	.04	.00	.02	.12	.03	.01	.01	.16	.03	.01	.02	.15
politički neaktivni	.96	.93	.92	.75	.98	.84	.94	.88	.97	.87	.95	.91
prognaništvo	2.93	2.93	2.93	2.98	2.97	2.95	2.94	2.93	2.97	2.96	2.95	2.99
pripadnost HV	2.83	2.75	2.76	2.79	2.86	2.76	2.74	2.88	2.87	2.76	2.79	2.90

Varijacije dobi od istraživanja do istraživanja izrazitije su od varijacija u drugim varijablama. U prvom i trećem istraživanju postoji blaga tendencija grupiranja starijih ispitanika u skupinama "neodlučnih" i "desnih" u odnosu na mlađe, koji su više zastupljeni u grupama potencijalnih glasača "centra" i "lijevih". U drugom istraživanju odnosi su obrnuti, najstariji su glasači "centra", a najmlađi neodlučni.

Obrazovna struktura ispitanika pokazuje jasnu pravilnost: manje se obrazovani ispitanici grupiraju unutar kategorija "neodlučnih" i "desnih", a obrazovaniji u kategoriji "centra" i "lijevih". Iako iz prikazanih podataka nije jasno uočljiv, najvjerojatniji je razlog ovakvom grupiranju slabija informiranost skupine lošije obrazovanih ispitanika. Oni se zbog loše informiranosti ne odlučuju ili se ponašaju konzervativno, opredjeljujući se za stranku na vlasti. Sve oporbene stranke imaju strukturu glasača znatno višeg obrazovanja od stranke na vlasti,

što je očita posljedica slabe političke propagande stranaka u opoziciji, ali i slabe propusnosti vodećih medija za informacije o radu opozicije.

Unutar radnih kategorija posebno se ističe odstupanje glasača "centra" od ostalih kategorija. Glasajući "centra" se učestalije pojavljuju u kategorijama studenata i zaposlenih, a rjeđe među kategorijama domaćica i umirovljenika. Glasajući "desnih" stranaka, najvjerojatnije HDZ-a, zastupljeniji su kod poljoprivrednika i u podjednakoj mjeri kao u kategoriji neodlučnih zastupljeni kod domaćica i umirovljenika. Glasajući "lijevih" stranaka su u svim stratumima slabo zastupljeni i jedino se u kategoriji umirovljenika izjednačuju s kategorijom neodlučnih i "desnih" glasača.

Religioznost je izrazita kod stranaka "desnog" bloka, koje se i programski pozivaju na tradicionalne vrijednosti katoličanstva. Kod glasača stranaka "centra" i neodlučnih glasača religioznost je umjerena, dok je izuzetno niska kod glasača "lijevih" stranaka, što se može povezati s programskim opredjeljenjima stranaka "ljevice", koje se u manjoj ili većoj mjeri izjašnjavaju kao ateističke.

Zastupljenost Hrvata i Srba među glasačima pojedinih skupina u izvjesnoj mjeri slijedi pravilnosti uspostavljene podjelom po religioznosti. Izrazito najveća zastupljenost Hrvata i manja zastupljenost Srba je kod "desnih" stranaka, obrnuta je situacija kod "lijevih" stranaka. Ipak, za razliku od varijable religioznosti, gdje su neodlučni i glasači "centra" podjednaki, u zastupljenosti pripadnika dviju najvećih nacionalnih skupina u Hrvatskoj ove se dvije grupe ipak razlikuju. Stranke "centra" imaju veći broj Hrvata i manji broj Srba od skupine neodlučnih, čime se približavaju strankama "desnice", dok se neodlučni smještaju između "centra" i "ljevice".

U pogledu političke angažiranosti veći je broj članova političkih stranaka kod stranaka "desnice" i "ljevice" nego kod stranaka "centra" i neodlučnih.

Pripadnici HV dosljedno su manje zastupljeni u skupini neodlučnih nego u drugim skupinama, što se može u najvećoj mjeri povezati s angažiranošću pripadnika HV i zainteresiranošću za politička događanja, koja imaju direktni utjecaj na specifičnosti zadaća koje obavljaju i njihov status kao vojnika. Postoji i blaga tendencija slabije zastupljenosti pripadnika HV među potencijalnim glasačima "lijevih" stranaka, što je najvjerojatnije korelativno vezano sa zastupljenošću Srba u ovoj skupini glasača. Razlike između preferencija stranaka "centra" i stranaka "desnice" nisu signifikantne.

Analiza diskriminativnih funkcija pokazuje da je moguće izdvojiti svega dvije signifikantne diskriminativne funkcije. Prva diskriminativna funkcija u sva tri istraživanja maksimalizira razlike između stranaka "desnice" i svih ostalih skupina, tvoreći kontinuum na kojem su promatrane skupine poredane prema redoslijedu "desnica"-neodlučni-"centar"-ljevica". Prva diskriminativna funkcija na navedenoj skali dobro locira svaku od promatranih grupa.

Druga diskriminativna funkcija ima mnogo manju razlikovnu vrijednost i pravi razlikovanje između stranaka "centra" i svih ostalih skupina zajedno. Skupinu neodlučni-"desni"-lijevi" druga diskriminativna funkcija vrlo slabo diferencira.

Tablica 2**Diskriminativni faktori**

	prvo istraživanje		drugo istraživanje		treće istraživanje	
	DiskF1	DiskF2	DiskF1	DiskF2	DiskF1	DiskF2
spol	-0.158	0.149	-0.067	0.168	-0.085	0.090
dob	-0.104	-0.728	0.015	-0.758	0.099	0.827
obrazovanje	0.499	0.480	-0.219	-0.713	0.366	-0.677
zaposleni	0.099	0.553	0.038	-0.656	0.047	-0.536
poljoprivrednici	-0.214	-0.205	0.160	0.265	-0.204	0.230
obrnici	0.168	-0.041	0.027	-0.116	0.027	-0.024
studenti	0.002	0.395	-0.183	-0.212	0.077	-0.302
domaćice	-0.305	-0.155	0.031	0.394	-0.244	0.354
umirovljenici	0.084	-0.658	-0.082	0.591	0.222	0.627
nezaposleni	0.091	0.017	0.006	-0.088	-0.041	-0.263
religiozni	-0.788	0.083	0.678	0.201	-0.792	0.058
Hrvati	-0.575	0.201	0.737	-0.143	-0.563	-0.200
Srbi	0.514	-0.199	-0.723	0.173	0.629	0.175
politički neaktivni	-0.266	0.393	-0.061	-0.027	0.084	-0.004
prognaništvo	0.090	-0.073	0.024	0.062	0.036	0.097
pripadnost HV	-0.112	-0.076	-0.128	0.324	0.109	0.287
veličina diskriminativnog faktora	3.25103	0.55403	3.42523	1.06741	3.56623	0.82790

Prvi diskriminativni faktor u sva tri istraživanja pokazuje blagu tendenciju rasta u funkciji vremena, što ukazuje na činjenicu da su se prema socijalnim karakteristikama potencijalnih glasača stranke u tijeku predizborne kampanje uspjele u izvjesnoj mjeri profilirati. Drugi diskriminativni faktor u ovim istraživanjima ne pokazuje tu pravilnost, već znatnije varira, iako uvijek u relativno niskim veličinama.

Prema strukturi, diskriminativni faktori u prvom i trećem istraživanju pokazuju vrlo veliku sličnost, dok se struktura diskriminativnih faktora u drugom istraživanju znatnije razlikuje.

Prema diskriminativnim faktorima iz prvog i trećeg istraživanja, potencijalni se glasači "desnih" stranaka od ostalih razlikuju jer su religiozniji, zato što je među njima značajno više Hrvata i manje Srba, zato što su manje obrazovani i sa znatno većom zastupljenošću domaćica i poljoprivrednika. U drugom istraživanju diskriminativni faktor ima projekcije samo na varijablama

religioznosti, proporciji Hrvata i Srba, dok su obrazovanje i pripadnost stratama domaćica i poljoprivrednika nesignifikantne.

Drugi diskriminativni faktor, koji maksimizira razliku između potencijalnih glasača "centra" i ostalih glasača, prvenstveno se zasniva na varijablama dobi (među glasačima "centra" više je mladih), obrazovanja (više obrazovanih), zaposlenosti (više zaposlenih), umirovljenosti (manje umirovljenih) te, u manjoj mjeri, na varijablama studiranja (više studenata – prvo i treće istraživanje) i varijabli pripadanja HV (manje pripadnika HV – drugo i treće istraživanje).

Rezimirajući nalaze iz strukture diskriminativnih faktora, može se zaključiti da se po profiliranosti u socijalnom polju ističu prvenstveno stranke "desnice" te, u manjoj mjeri, stranke "centra". Stranke "ljevice" nisu po broju potencijalnih glasača dovoljno zastupljene u ovom istraživanju da bi se o njihovoj profiliranosti i poziciji unutar socijalnog polja mogli donositi zaključci.

"Desne" stranke karakteriziraju nacionalni programi, kršćanski tradicionalni sustav vrijednosti i nešto lošije obrazovanje ispitanika, te se po tim programima ističu i po socijalnim karakteristikama potencijalnih glasača.

"Centar" karakterizira podrška studenata, zaposlenih i drugih kategorija s višim obrazovanjem.

"Ljevicu" najbolje karakteriziraju veća zastupljenost Srba i slabija religioznost skupina glasača koje se opredjeljuju za te stranke.

Neodlučni glasači su po svojoj socijalnoj strukturi vrlo heterogena skupina, koja se u prosjeku smješta između "desnice" i "centra". Ipak, zbog heterogenosti ove skupine može se tvrditi da je u njoj i dio potencijalnih glasača "ljevice". Ova spoznaja može se izvesti iz heterogenijeg nacionalnog sastava skupine neodlučnih, po kojem se ova skupina pozicionira između "centra" i "ljevice".

Socijalna struktura biračkog tijela, kakva je izmjerena pred kolovoške izbore, odaje sve specifičnosti hrvatskog političkog prostora, koji se formirao nakon uvođenja višestranačke demokracije. Karakterizira ga velika ponuda nacionalnih stranaka, koje se trude prikupiti što veći broj glasača hrvatske nacionalnosti, vjernika po uvjerenju i nešto slabijeg obrazovanja. Struktura ovih glasača odgovara socijalnim slojevima koji su zbog slabijeg obrazovanja bili manje izloženi organiziranim socijalizacijskim utjecajima koji su se ostvarivali kroz školske institucije i druge društvene organizacije u bivšem sistemu.

Malena skupina stranaka "centra" ima najveću podršku mladih, zaposlenih, intelektualaca i studenata. Svi su oni bolje obrazovani od prosjeka i socijalizacijski proces kroz školski sistem prošli su pod kraj jednostranačja, kada je sistem bio znatno liberalniji od onog pedesetih, šezdesetih ili sedamdesetih.

Ponuda "lijevih" programa nije presahla, ali u ovom trenutku ne dobiva veću podršku glasača. Jedan od razloga mogao bi biti istaknutost teme rata i međunacionalnih odnosa u ovom trenutku te zapostavljenost socijalnih programa. Kako se na nacionalnom planu, kod većine birača, ove stranke još uvijek doživljavaju kao predstavnici interesa Srba (na što upućuje i grupiranje "lijevih" stranaka i SNS-a, nacionalne stranke Srba u Hrvatskoj), ove stranke

nemaju veće podrške birača hrvatske nacionalnosti. S druge strane, socijalni programi na kojima inzistiraju "lijeve" stranke ne pobuđuju još uvijek takav interes kod birača da bi se na ovoj temi mogla temeljiti izborna strategija.

REFERENCE

- Buzov, Ž., Milas, G., Rimac, I., Odnos socijalnog statusa mladih i njihovih političkih orijentacija, *Revija za sociologiju*, VOL XXI (1990), br. 1, str 61-68.
- Buzov, B., Milas, G., Rimac, I. (1990), Politički stavovi zagrebačke omladine u razdoblju društvene promjene, u: *Zbornik radova IDIS-a*, IDIS, Zagreb, 1990.
- Grdešić, I., Kasapović, M., Šiber, I., Zakošek, N. (1991), *Hrvatska u izborima '90*, Zagreb: Naprijed.
- Hošek, A., Struktura socijalnog statusa muške omladine u SFRJ, *Revija za sociologiju*, VOL XIX (1988), br. 3, str. 275-296.
- Milas, G., Mišljenje javnosti o hrvatskim političarima i političkim strankama kao pokazatelj dimenzionalnosti i prirode hrvatskog političkog prostora, *Društvena istraživanja* 2, God. 1 (1992), br. 2, str. 245-264.
- Saksida, S., Petrović, K., Teoretični model socijalne stratifikacije, Poskus kvantitativne verifikacije, u: Petrović, K., Hošek, A., *Prilozi za sociologiju sporta*, Zagreb, FFK, 1986, str. 155-172.

SOCIAL STATUS AND POLITICAL DECISION – THE 1992 ELECTIONS

Ivan Rimac

Institute for Applied Social Research
University of Zagreb, Zagreb

Via analysis of results gathered in polls prior to the 1992 Elections, the social outlines of parties participating in the elections have been established. Four analysed groups of examinees: committed to "left-wing" parties, "right-wing" and parties of the "centre", as well as those indecisive, can be distinguished in the area of social variables. Voters for "right-wing" parties are characterized by poorer education, religious faith and among them is a larger number of Croats, and smaller number of Serbs. Parties of the "centre" are selected by better educated, younger voters, especially students. Parties of the "left" are characterized by a stronger support of the Serbs, and weaker than usual support of the Croats. Indecisive voters represent a heterogeneous group which can by most characteristics be located somewhere between the right and the centre, and by some features also between the centre and the left (national structure). Designation within social context has increased in course of the campaign, which indicates that the campaign did have impact. The results obtained demonstrate a large influence of socializational factors, especially in the period of education.